

put u Mađarsku s filmovima koje sam prethodno pregledao, očistio i pripremio za izradu povećanja trebali smo krenuti 24. svibnja 2001. Galeta i ja. Dva dana prije puta dobivamo brzojav da u Studiju nisu završili radove i da će nam javiti novi termin. Nakon čekanja i telefoniranja novi termin zakazan je za 6. kolovoza 2002. Krenuli smo.

Plan je bio da ostanem u Budimpešti sve dok traju radovi na filmovima, no s dolaskom u Studio nastaju novi problemi. Iako smo prethodno sve dogovorili, odjednom su iskrsnule neke zapreke sada oko njihova laboratorija, jer su dobili hitan posao na 35 mm filmu pa se ne mogu odmah posvetiti našim filmovima. Trebalo je donijeti odluku da li ostaviti filmove u Studiju kod ljudi koje sam tek upoznao ili ih nositi natrag uz nove probleme s carinom, te čekati novi termin. Procijenio sam da mogu povjeriti filmove gospodinu Imri Vargi. Nakon obostrane razmjene potpunih informacija, zahvaljujući gospodinu Galeti koji savršeno govori mađarski, i mojim uputama za svaki pojedini film, odlučio sam te filmove - relikvije ostaviti da se u miru i bez nepotrebne žurbe naprave, uz posebnu napomenu da ne mogu mirno spavati dok filmovi nisu uz mene, jer sam za njih preuzeo potpunu odgovornost. Telefonske informacije iz Zagreba upućivale su na to da se radovi na presnimavanju filmova odvijaju bez problema i mogao sam mirnije spavati. Konačno su originali, novi negativi i radne kopije filmova na 16 mm vrpici 10. listopada 2001. u Zagrebu, osim filma *Život je lijep*, čiji je novi negativ i radna kopija došao naknadno, jer je bilo tehničkih problema zbog jake eksploatiranosti originalnoga *umkhera* i oštećenih perforacija. Ne treba spominjati ni iskricе koje su izbijale na relaciji Budimpešta - Zagreb. Nestrpljivom redatelju Ivanu Martincu javljam se potkraj listopada uz napomenu kako se čini da njegovi filmovi ipak imaju neko zračenje jer se ne daju pokoriti svakomu, kako budimpeštanski laboratorij ima problema s filmom *Život je lijep*, a za film koji je kombinacija kolora i crno-bijele slike *Sve ili ništa* nedostaje dio radne crno-bijele kopije pa je treba napraviti u laboratoriju Jadran filma. Također moram napraviti i novu radnu kopiju filma *Atelier Dioklecijan*, koja je kopirana u koloru zbog nedostatka crno-bijelog filma. Konačno kompletirane radne kopije svih šest filmova na 16 mm vrpici s original *umkherima* od 8 mm predane su u Splitu Ivanu Martincu

25. veljače 2002., uz projekciju u dvorani kinateke *Zlatna vrata*.

Ivan Martinac u zapisnik o predaji filmova nakon projekcije utvrdio je kako je "izuzetno zadovoljan kvalitetom dosadašnjeg posla". Konačno olakšanje - a sada je trebalo ući u novu avanturu. Slijedi sinkronizacija filmova, izrada optičkoga ton- negativna i tonskih kopija, a sve to uz usporenu projekciju od 18 kvadrata u sekundi da se zadrži autentičnost kretnje originalnih osmica. Kada znamo da su svi uređaji za optički ton justirani na brzinu projektora 24 kvadrata u sekundi, sada je trebalo izvesti nešto novo i smanjiti za jednu četvrtinu brzinu tona, da bi se mogao realno čuti pri projekciji od 18 kvadrata u sekundi na 16 mm projektoru. Moglo se to izvesti kompjutorskom kombinacijom *Time Stretch* ili snimanjem glazbe na master-vrpцу s usporenom brzinom od 18 kvadrata u sekundi. Tonski studio Jadran filma ima studijski magnetofon na kojem su bila moguća usporavanja i ubrzana snimanja, i to nam se učinilo jednostavnije i sigurnije. Nakon testiranja uređaja i proba pozvan je gospodin Martin Crvelin iz Splita, kojega je autor ovlastio da

I'm Mad Ivana Martinca

donese originalnu glazbu od filmova i da bude prisutan pri sinkronizaciji. Opet nastaju poteškoće. Tehničar s kojim sam radio sve probe odjednom je dobio poziv da hitno mora otputovati s uređajima na teren u ekipu gdje se snima film. Opet čekanje, intervencije Hrvatskog filmskog saveza i dopisi s utvrđivanjem termina sinkronizacije, vraćanje tehničara iz ekipe, novo testiranje uređaja, angažiranje muzičkog voditelja i montažera i u srpnju dolazi gospodin Martin Crvelin - Tino iz Splita na snimanje glazbe. S nekim malim poteškoćama to je obavljeno u ugodnu ozračju, a onda dolazi opet do čudnih zastoja tamo gdje ih ne bi trebalo biti. Ton-negativ dolazi na razvijanje u laboratorij i

iz mašine izlaze dva filma mehanički oštećena. Ponovna izrada ton-negativa, startanje sa slikom i konačno prvo tonsko kopiranje filmova. Izlazi prva tonska kopija i s nestrpljenjem očekujemo na projekciji napokon sliku i ton zajedno. Projektor u kontroli laboratorija ide samo standardno, 24 slike u sekundi, ali odmah vidimo da je sve u redu. Ton je ubrzan, znači bit će dobro kad bude išao sporije na projektoru brzinom 18 kvadrata u sekundi. Gledam zadovoljno sa čitačem svjetla Brankom projekciju toga prvog tonskog filma s nazivom *Život je lijep*, a posljednji kadar filma ima na sebi tekst "Split, 6. 8. '66. g."

- Gledajte - kaže mi Branko - i danas je 6. kolovoza!

Da, prvi ozvučeni film s optičkim tonom imao je prvo prikazivanje 6. kolovoza 2002. godine, isti dan i mjesec kada je snimljen u Splitu. Kao da je baš čekao taj datum jer nije odmah stigao s ostalim filmovima iz Mađarske, otezao je i s ton-negativom da bi se konačno predao na dan i mjesec svoga rođenja u novom fizičkom izdanju tonske kopije 16 mm.

Sretno ozračje da je konačno sve gotovo zamijenile su ubrzo neshvatljive teškoće pri kopiranju ostalih filmova. Nakon kopiranja prvih kopija, korigiranja svjetla i nastavka kopiranja jedna serija kopija izlazi iz mašine potpuno tamna, iako je po probama bilo sve u redu. Ponovno kopiranje istih, sada svjetlosno korektnih, ali u mašini za razvijanje nastaju ogrebotine od gumica koje se vide na projekciji.

Treći put kopiranje - pola odlično, a pola opet ogrebotine koje su nastale za vrijeme same projekcije. U laboratoriju panika. Hoće li uopće ti filmovi biti otkopirani tehnički korektno i predani u ruke Ivana Martinca? Potrošio se gotovo sav crno-bijeli materijal predviđen i za druge filmove. Međutim, ja ne odustajem iako me u laboratoriju gledaju kao čovjeka koji im je predao na obradu neke čudne filmove s kojima ne mogu izaći na kraj. Naravno, ponestalo je materijala za kopiranje, nova se narudžba čeka od Kodaka i konačno 5. studenoga 2002. godine završila je odiseja filmova Ivana Martinca. Sada se čeka samo svečana projekcija, koja je zakazana za 22. studenog u Splitu, nadam se uz zadovoljstvo i sama autora jer je njegovim filmovima sada produžen životni vijek i mogućnost prezentiranja u novoj filmskoj formi.

Branko Kukurin

33. KVARNERSKA REVIIJA AMATERSKOG FILMA

KRAF 2002, Rijeka, 27. i 29. studenoga 2002.

Na ovogodišnju 33. kvarnersku reviju amaterskog filma pristiglo je 118 filmova za sve kategorije iz Poljske, Češke, Slovačke, Austrije, Italije, Bosne i Hercegovine i Makedonije te iz velikog broja hrvatskih klubova koji se do danas nisu pojavljivali na Reviji. Sa zadovoljstvom možemo konstatirati da svake godine pristiže veći broj filmova, što je i potvrda vrijednosti Revije. Motivsko-tematski raspon amaterskih filmskih stvaralaca vrlo je širok, zahvaća do srži esencijalna životna pitanja i u mnogim primjerima ukazuje na nov pristup starim (egzistencijalnim) problemima. Također je vrlo širok i stilsko-izražajni postupak; mnogi su autori uspjeli povezati sadržaj i formu, naći finu ravnotežu između teme i načina (kako je prikazati i ostvariti); uspio im je ne samo filmski, vizualni, ugođaj, nego cjelovit estetski od

